

DE OORLOG, 1 augustus 1914
[Het Nieuws van den Dag, No. 13696]
[Zaterdag 1 Augustus 1914.]

Inhoudsopgave 1 augustus 1914

[Het Nieuws van den Dag, No. 13696]	1
In dagen van spanning.	1
De algemeene toestand.	3
Duitschland en Rusland.	3
Oostenrijk en Rusland.	4
Duitschland en Frankrijk.	4
In Oostenrijk.	5
Engeland.	5
België.	5
De Vereenigde Staten.	6
In de Balkanstaten.	6
Verspreide berichten.	6
Jaurès vermoord.	6
De Mobilisatie en de Gemeentebedrijven.	7
Bankpapier.	7
De Post- en Telegraafdienst te Amsterdam.	7
De dreigende Europeesche Oorlog.	8
Nog steeds in bange afwachting.	8
De onderhandelingen.	8
Frankrijk en Duitschland.	9
De stemming in Engeland.	9
De vijandelijkheden tusschen Oostenrijk en Servië.	10
Het Duitsche leger.	10
Het Fransche en het Russische leger.	10
In België.	10
Oud-Kroonprins George?	11
Jean Jaurès.	11
De algemeene toestand.	12
Duitschland en Rusland.	13
Oostenrijk en Rusland.	13

5

Eerste Blad.

In dagen van spanning.

10 Het is alsof de gebeurtenissen van het dagelijksch leven, al datgeen waarover we spreken, waarnaar we streven in gewone tijden, op den achtergrond geschoven zijn en haar beteekenis hebben verloren. De belangstelling is geconcentreerd op één punt, op één vraag.

15 Wat zal de naaste toekomst brengen? De volgende dag, het volgende uur misschien? Ontspanning, of iets ongehoord vreeselijks? De wereld schijnt haar loop te hebben gestaakt en hijgend af te wachten wat het zijn zal, dat het noodlot over haar beschikt.

In geen halve eeuw, niet meer sedert de dagen van den Fransch-Duitschen oorlog, heeft een zoo ontzettende spanning zich meester gemaakt van Europa.

20 Maar plotseling is dat besef niet over ons gekomen, integendeel.

't Is zelfs opmerkelijk met welk een traagheid het publiek tot de erkenning gekomen is van den ernst van den toestand. Toen, een week geleden, de Oostenrijksche nota ons opschrikte uit de schijnbare kalmte van dezen zomerschen tijd, waren er maar weinigen, die het dreigende daarvan in zijn vollen omvang, begrepen. Geen wonder! Er gaat zoo dikwijls een oorlogsgerucht de wereld rond, maar altijd nog is de krijg tusschen Europeesche mogendheden – de Balkan telt niet mee – afgewend kunnen worden: de Doggersbank- en de Agadir-affaires strekken ten bewijze. Amerika, Zuid-Afrika, Mantsjoerije, Tripoli enz., dat alles ligt ver weg. Wij weten wel, dat aan de grenzen van alle groote Europeesche staten honderdduizenden gereed staan, in vollen vrede-
30 vrede-tijd, om elkaar woedend aan te vallen op 't eerste sein, maar dat is een toestand, aan welks abnormaliteit we, helaas, gewend zijn geraakt. 't Gaat ermee als met de jongens uit de fabel; er is zoo dikwijls geroepen: "Daar komt de beer!" dat men 't niet meer gelooft als de beer werkelijk verschijnt. Wij kenden het gevaar wel, maar beseften het niet; het drong niet tot ons door.

35 Er is hier een gebrek aan voorstellingsvermogen.
Och, wij Hollanders zitten in zoo'n klein hoekje. In andere, grootere landen heeft men de werkelijkheid van de militaire macht iederen dag voor oogen: het woord "oorlog" heeft daar niet, zooals voor ons, een vagen klank, het beteekent de vervulling van iets, dat door de meesten onvermijdelijk wordt geacht. Wat ons land
40 betreft, men moge het anders wenschen of niet – de dagen van Coen en De Ruyter keeren niet terug. Wij maken niet zelf meê oorlog, ten hoogste (of ten ergste) worden wij in een oorlog betrokken.
Dat heeft zijn voor en zijn tegen. Het bewaart ons voor chauvinisme, maar het geeft ook aan onze politieke opvattingen een niet ongevaarlijke onverschilligheid.
45 Zoo las de Hollandsche burgerman wel het dreigende nieuws in zijn krant, maar hij schudde het hoofd, mompelde dat het wel weer met een sisser zou afloopen, stak een nieuwe pijp op en ging wat wieden in zijn tuintje.

Het eerst drong toen dit besef: dat er nu toch iets heel ongewoons gaande was, tot
50 hèn door, voor wie de dagelijksche beursnoteering geen onverschillige zaak is. Zij bemerkten het "in de papieren". Wanneer "Steels" en "Petroleumwaarden" zulke rare sprongen achteruit maken, wordt het toch te gek.
En met de snel acuut wordende crisis ter beurze, toen zelfs de Amsterdamsche beurs gesloten werd en bleef, en buitengewone maatregelen werden beraamd, toen menige
55 hechte pilaar begon te wankelen en een ongekende zenuwachtigheid zich meester maakte van de financieele wereld – toen kwam de terugslag daarvan op het publiek even snel en even fel, als de menschen traag waren ontwaakt uit hun rustige rust. De onverschilligheid werd vervangen door angstige spanning, welke ging lijken op een paniek.
60 Ieder begreep nu wat het zeggen wil, als een politieke crisis gelijk deze de zakenwereld ontwricht, zoodat de schok merkbaar is tot in al 't kleine, dat iedereen elken dag aangaat.
En de wolken pakten steeds dichter saam. Ook ons land voelde den weerslag van de gebeurtenissen in de groote hoofdsteden, men zag 't nu voor zijn oogen geschieden,
65 dat ook onze grenzen werden bedreigd en dat weldra ook onze mannen in 't geweer werden geroepen. Niet de geldkist alleen, ook onze eigen persoon, onze naaste betrekkingen, werden bij de crisis betrokken.
Want het immer dreigende, toch haast ongelooflijke, schijnt te zullen gebeuren. In koelen bloede worden vijftien millioen gewapende mannen gereed gemaakt om Europa te
70 overstroomden; om, de eene groep tegen de andere, op elkaar aan te vallen en elkaar te verscheuren als wilde beesten, neen, erger, te vernietigen met de méér dan beestachtige middelen waarmee het menschelijk vernuft de bewonderenswaardige werktuigen ontwierp, die slechts dienen om al de wonderen der beschaving, en ook de beschaafde menschen zelf – te vernielen.
75 Nog is er een zweem van hoop dat deze ergste ramp uit de geschiedenis der beschaafde menschheid kan worden afgewend; 't behoud van den vrede hangt echter aan een zijden draad.

Het is nu een tijd, waarin men zijn krant waardeert, en 't óók waardeeren mag, dat de
80 Nederlandsche pers zich maar zelden laat verleiden tot sensatie-methoden.
Want meer dan ooit heeft het publiek noodig, kalm te worden gehouden. Geen opzettelijk verminderen of verergeren van hetgeen er voorvalt, maar voor zooveel mogelijk het ware en waarschijnlijke aan de lezers voorleggen, dat is nu de taak van onze pers.
85 Het ligt, gelukkig, in onzen volksaard, het hoofd koel te houden. Overal ter wereld zijn nu optimisten en pessimisten, en niemand kan voorspellen wie van beiden door de gebeurtenissen der volgende dagen in 't gelijk zal worden gesteld. Maar wat er ook gebeuren moge, altijd zullen zij, die zich niet laten meesleepen, maar hun kalmte, hun oordeel en hun zelfbeheersching bewaren, er 't best aan toe zijn. Er zijn
90 verstokte egoïsten. Menschen wien 't onverschillig zou zijn dat de rest van de wereld in vuur en vlam opging, als zij maar hun spaarduitje veilig begraven hebben en hun kostbare lijf veilig kunnen opbergen in een verborgen hoekje.
Er is echter een ander, beter soort van egoïsme. Dat van den landbouwer, dien de romanschrijver ons toonde, zijn akker beploegend in het dal, terwijl daarginds, voorbij de hoogten, het geweervuur knetterde. Al heeft verdwazing zich meester
95 gemaakt van het menschdom – het leven moet toch voortgaan. Doen wat gedaan moet worden, is de voor de hand liggende plicht.
"... Zonder zich te haasten ging de boer voort met den arbeid. Een groot wit paard was voor zijn ploeg gespannen.
100 "Waartoe een dag verliezen? Al werd er gevochten, daarom zon toch het graan niet

ophouden met groeien en de wereld niet ophouden te leven"...

Derde Blad.

TELEGRAMMEN.

105 **De algemeene toestand.**

BERLIJN, 29 Juli. De "Norddeutsche Allgemeine Zeitung" schrijft het volgende: Den 29en Juli kwam er een telegram van den Tsaar, waarin hij het innige verzoek deed, dat de Keizer hem in dit zoo ernstige oogenblik helpen mocht. Hij smeekte den Keizer, ten einde het ongeluk van een Europeeschen oorlog te voorkomen, al het mogelijke te doen, om zijn bondgenooten er van terug te houden te ver te gaan. Op denzelfden dag antwoordde Keizer Wilhelm in een uitvoerig telegram, dat hij de taak van bemiddelaar op het beroep van zijn vriendschap bereidwillig op zich genomen had. Vandaar, dat er terstond een diplomatieke actie in Weenen geopend was. Maar terwijl die aan den gang was, kwam het officieele bericht, dat Rusland tegenover Oostenrijk aan het mobiliseeren was.

110 Dadelijk wees toen de Keizer den Tsaar in een nieuw telegram er op, dat die mobilisatie des Keizers bemiddelende werkzaamheid – die hij op verzoek des Tsaren op zich genomen had – bemoeilijkte, zoo niet onmogelijk maakte. Niettemin werd de in Weenen begonnen actie voortgezet, en daarbij werden de voorstellen van Engeland, die zich in dezelfde richting bewogen ijverig ondersteund. Omtrent die bemiddelingsvoorstellen zou heden – dat is gisteren, Vrijdag – in Weenen de beslissing vallen, maar nog vóór zij viel bereikte de Duitse regering het officieele bericht, dat het bevel tot mobilisatie van het heele Russische leger en de heele vloot was gegeven. Daarop richtte toen de Keizer een laatste telegram aan den Tsaar, waarin hij meldde, dat de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van het rijk hem tot definitieve maatregelen noopte; hij heeft de vriendschap voor de Tsaar en voor het Russische volk steeds hoog gehouden en de vrede van Europa kan ook thans nog bewaard blijven als Rusland ophoudt met Oostenrijk en Duitschland te bedreigen. Terwijl aldus Duitschland op Rusland's verzoek bemiddelde, mobiliseerde Rusland zijn gansche strijdkracht en bedreigde daarmede de veiligheid des Duitschen rijks, dat tot op dat oogenblik nog geenerlei buitengewone militaire maatregelen had genomen. Zoo is het niet op Duitschland's wil, maar veeleer tegen den door de daad bewezen wil van Duitschland het oogenblik gekomen, waarop de Duitse weermacht op het tooneel geroep wordt.

135 BERLIJN, 31 Juli. Hedennacht trok een ontzaglijke menigte van Unter den Linden de Wilhelmstrasse in, onder het zingen van vaderlandslievende liederen. Voor het paleis van den rijkskanselier hield de stoet stil. Toen de rijkskanselier voor het middelste raam van de congreszaal verscheen, werd hij stormachtig toegejuicht. Zoodra het stil geworden was, hield de rijkskanselier een korte rede, die met klankvolle stem uitgesproken, ver hoorbaar was. In deze ernstige ure – zoo zeide hij – zijt gij, om lucht te geven aan uw vaderlandslievende gevoelens, voor het huis van Bismarck bijeengekomen – Bismarck, die met Keizer Wilhelm de Groote en veldmaarschalk Moltke het Duitse rijk gesmeed hebben. Wij zouden in dit Rijk, dat wij in een vredelievenden arbeid 44 jaren lang tot ontwikkeling gebracht hebben, ook verder in den vrede willen leven. Het geheele streven van onzen Keizer is op het behoud van den vrede gericht geweest. Tot in de laatste uren heeft hij voor den vrede van Europa geijverd, hij doet dat nog. Mochten al zijn bemoeiingen tevergeefs zijn, en wij gedwongen worden het zwaard ter hand te nemen, dan zullen wij uittrekken met een zuiver geweten, in het bewustzijn, dat niet wij den oorlog hebben gewild. Wij zullen dan in den strijd om ons volksbestaan en onze volkseer tot den laatsten druppel bloeds vechten. In deze ernstige ure herinner ik u aan het woord, dat eens prins Fredrik Karel den Brandenburgers toeriep: "Laat uw hart kloppen voor God, uw vuisten op den vijand". ("Lasst eure Herzen schlagen zu Gott, eure Fäuste auf den Feind").

145 Een "hoch" op den Keizer, met groote geestdrift uitgebracht, en onder het zingen van Die Wacht am Rhein, zette de stoet zijn weg door de Wilhelmstrasse voort.

160 LONDEN, 1 Aug. (Vas Diaz). Wij ontvingen hedenochtend omstreeks vijf uur een telegram uit Londen, luidende: De reeds bijna geheel vervlogen hoop op vrede keert terug door de zeer vriendschappelijke telegrammen, welke hedennacht tusschen hooge Russische en Duitse persoonlijkheden werden gewisseld.

Duitschland en Rusland.

165 POTSDAM, 31 Juli. De kroonprins is aangewezen als bevelhebber van de eerste gardedivisie.

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 augustus 1914

170 PARIJS, 1 Aug. (part.). Een telegram aan de "Matin" zegt, dat de Duitse regering aan de Russische regering een ultimatum heeft gesteld tot het eindigen van de mobilisatiemaatregelen, en zulks binnen 12 uur, dus vóór 12 uur hedenmiddag.

Oostenrijk en Rusland.

175 MYSLOWITSJ, 31 Juli. Door ambtelijke berichten wordt bevestigd, dat de Russen de op Oostenrijksch grondgebied gelegen spoorwegbruggen te Granitza en Sezakowa hebben laten springen.

Duitschland en Frankrijk.

180 PARIJS, 31 Juli. De ministers zijn heden op het Elysée bijeengekomen tot het houden van een bijzonderen ministerraad. De beraadslaging had betrekking op de buitenlandsche aangelegenheden. Er bleek, dal de, onderhandelingen te Berlijn nog voortduren. Alle maatregelen voor de bescherming van de grenzen zijn genomen. Hedenavond wordt opnieuw ministerraad gehouden.

185 PARIJS, 31 Juli. De ministerraad heeft vandaag ten derden male te halfnegen vergaderd. De bijeenkomst eindigde eerst te middernacht. De president van de republiek heeft drie besluiten geteekend. n.l.: één besluit tot uitstel van de wisselprotesten en de vervaldagen tot 31 Augustus, het tweede omtrent het verbod tot uitvoer van meel en verschillende andere landbouw- en industriele producten, en het derde betreffende heffing van invoerrechten op graan en meel.
190 De ministerraad hield zich bovendien bezig met den buitenlandschen toestand.

195 PARIJS, 1 Aug. (part.). De "Matin" verneemt uit goede bron, dat indien Duitschland zou trachten die gebeurtenissen te verhaasten om Rusland en Frankrijk aan te vallen de Italiaansche regering het conflict, dat daaruit zal voortkomen, niet zou opvatten als behorende te vallen onder de bepaling "casus foederis" van den Driebond. Italië zou dus niet tusschenbeide komen, doch zijn houding reserveeren voor latere gebeurtenissen, wanneer hel gewenscht mocht zijn in het belang van dien vrede tusschenbeide te komen.

200 PARIJS, 1 Aug. (part.) De "Matin" publiceert in een speciale editie de volgende mededeeling: Het "Journal d'Italie" publiceert een telegram, dat den schijn heeft bekomen van officieele bron, dat de Duitse regering aan de Fransche regering een ultimatum zou hebben gesteld, vragende de verzekering binnen 12 uur dat Frankrijk zijn neutraliteit zal handhaven.
205

PARIJS, 31 Juli. De Fransche regering heeft den uitvoer van de artikelen, die als oorlogs-contrabande kunnen worden beschouwd, verboden.

210 NANCY, 31 Juli. Uit hier ingekomen berichten volgt dat er belangrijke bewegingen van de Duitse dekkingstroepen, die hun posten komen innemen, blijven plaats grijpen. Een zeker aantal reservisten in Elzas-Lotharingen en in het Rijndal zijn onder de wapenen geroepen. In deze streken is men eveneens overgegaan tot het requireeren van wat voor deze troepen noodig is. Een zeer streng toezicht wordt door de Duitschers uitgeoefend op de communicatiewegen.
215 De militaire overheid heeft maatregelen genomen en den inwoners van Elzas-Lotharingen verboden naar Frankrijk te gaan.

220 PARIJS, 1 Aug. (part.). De ochtendbladen beweren, dat Duitse militairen beslag zouden hebben gelegd op spoorwegen, op Duitsch grondgebied rijdend, dat Duitse militairen debet zouden zijn aan het vernielen van waggons, het onklaar maken van wegen en vernielen van telefoonpalen.

225 LAGNY, 31 Juli. Hedennamiddag is een poging gedaan om de tunnel bij Chalyfort te vernielen. Een schildwacht schoot op een automobiel, waarin drie lieden gezeten waren, die de vlucht namen.

230 LONDEN, 31 Juli. Wij vernemen laat in den avond, dat de Fransche troepen tot op eenigen afstand van de grens zijn teruggetrokken, ten einde het gevaar te vermijden van een botsing met de Duitse troepen, die, naar men weet in de nabijheid liggen.

PARIJS, 31 Juli. Reuter ontving van zijn correspondenten de volgende mededeelingen: De crisis begon acht dagen geleden met het ultimatum, dat Oostenrijk tot Servië

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 augustus 1914

- richtte, en nam ten gevolge van de maatregelen van Duitschland zeer ernstige afmetingen aan. Van 25 Juli af tot op het oogenblik versterkten de Duitschers hun troepenmacht ten oosten van Thionville en Metz.
- 235 Patrouilles bewegen zich langs de grens. Eenige Duitse cavaleristen drongen door op Fransch grondgebied.
- Ook vallen nog andere, even ernstige feiten te vermelden: Telegraphische en telephonische verbindingen werden verbroken, wegen versperd, een groot aantal
- 240 automobilisten zagen hun rijtuigen in beslag genomen, spoorwegen op Duitsch gebied en dicht bij de grens werden vernield, enz.
- Er bestaat op het oogenblik geen verkeer meer tusschen Duitschland en Frankrijk. Reuter meent te weten, dat de ministerraad deze feiten heeft besproken en tot de noodige maatregelen heeft besloten.
- 245 REIMS, 1 Aug. (part.) Twee regimenten, die in garnizoen in de stad liggen, zijn gisteren te 10 uur met onbekende bestemming vertrokken. Het regiment infanterie van het garnizoen is eveneens tegen 2½ uur vertrokken.
- 250 DOUAI, 1 Aug. (part.). Het militaire vliegescadron van Douai is gisteravond in allerijl in het centrum van Reims aangekomen. Het centrum voor de oorlogsluchtvaarders is thans verplaatst naar Reims, dat van Douai is opgeheven. De toestellen zijn allen voorzien van oorlogsmotoren.
- 255 **In Oostenrijk.**
- WEENEN, 31 Juli. De Keizer heeft de ministers Berchtold en Krobatin en den chef van den generalen staf Hötendorf gedurende twee uur bij zich gehad in gemeenschappelijk gehoor.
- 260 **Engeland.**
- LONDEN, 31 Juli. De Koning heeft zijn voornemen om naar de zeilwedstrijden te Cowes te gaan, wegens den toestand in Europa niet uitgevoerd. Hij blijft te Londen.
- BRUSSEL, 31 Juli. De bladen berichten, dat de mailbooten van Ostende geen passagiers
- 265 meer zullen ontschepen te Dover, daar in die haven mijnen liggen, maar te Folkestone.
- LONDEN, 31 Juli. De kiesrechtvrouwen maken bekend, dat zij, uit hoofde van den kritieken toestand, alle daden van geweld zullen staken.
- 270 **België.**
- BRUSSEL, 31 Juli. De Belgische regeering heeft tot mobilisatie besloten.
- BRUSSEL, 31 Juli. Het gerucht wil, dat het departement van binnenlandsche zaken de mobilisatie van de burgerwacht voorbereidt.
- 275 BRUSSEL, 31 Juli. Er zijn 13 lichten onder de wapenen geroepen. De regeering is overtuigd dat het Belgische grondgebied geëerbiedigd zal worden. Zij mobiliseert echter, evenals in 1870, ter verzekering, dal de traktaten gehouden worden, en heeft alle economische en financieele maatregelen genomen, die door den toestand nodig zijn geworden. De mobilisatie zal in zeven dagen beëindigd zijn.
- BRUSSEL, 1 Aug. De minister-president heeft de verklaring afgelegd: Ik ben overtuigd, dat het Belgische grondgebied niet zal worden verstoord, maar niettemin moeten wij onze verplichtingen nakomen.
- 285 De Koning neemt het opperbevel over de troepen op zich, generaal Selliers de Marouville, chef van den generalen staf, is tweede bevelhebber.
- De beide kamers worden in buitengewone zitting bijeengeroepen.
- België verkeert van nu af op voet van oorlog, daar waar het nodig zou kunnen zijn. De burgerwacht zal worden opgeroepen voor den garnizoensdienst.
- 290 BRUSSEL, 31 Juli. Het blad "Patriote" meldt, dat een Engelsch kruisers-eskader voor anker ligt bij Ostende.
- BRUSSEL, 31 Juli. De "Etoile Belge" deelt mede, dat de regeering te Antwerpen den geheelen ter plaatse aanwezigen voorraad graan opkocht, onder bedreiging er anders beslag op te leggen.
- 295 ANTWERPEN, 31 Juli. De dagbladen melden, dat twee schepen, die Antwerpen uitgevaren

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 augustus 1914

300 waren, naar Antwerpen moesten terugkeeren wegens de aanwezigheid van een vloot op de reede van Vlissingen.

BRUSSEL, 31 Juli. De directie der Duitsche spoorwegen heeft het Belgische spoorwegbestuur officieel kennis gegeven, dat alle internationale treinen naar
305 Duitschland vervallen.

De Vereenigde Staten.

NEW YORK, 31 Juli. De "President Gram" van de Hamburg-Amerika-lijn, die gisteren van hier was vertrokken, is per draadloos telegram naar New York teruggeroepen.

310 NEW YORK, 31 Juli. De Nord Deutsche Lloyd heeft vandaag bericht, dat zijn booten tot nader order niet van New York zullen vertrekken.

In de Balkanstaten.

315 SOFIA, 31 Juli. De gezanten van Roemenië en Griekenland hebben een bezoek gebracht bij den minister-president. Zij verzekerden in den meest vriendschappelijken vorm, dat hunne regeeringen oprechtelijk vasthielden aan het verdrag van Boekarest. Minister Radoslavof verklaarde, dat Bulgarije in den Oostenrijksch-Servischn oorlog de striktste neutraliteit zou bewaren. De Bulgaarsche regeering had haren vertegenwoordigers in het buitenland opgedragen die neutraliteitsverklaring ter
320 kennis te brengen van de regeeringen.

SOFIA, 31 Juli. Volgens het blad "Ultro" is het archief van het Russisch gezantschap gisteren hierheen in het gebouw van den Russischen gezant overgebracht.

325 ATHENE, 31 Juli. Gistermiddag kwam het jacht van den Koning van Montenegro onverwachts te Korfoe aan. De commandant van het jacht zeide, dat hij naar Antivari ging. Toen hij die haven naderde, zag hij een Oostenrijksch vaartuig, dat de Montenegrijnsche kust van nabij blokkeerde. Het jacht veranderde onmiddellijk van koers en stoomde naar de Grieksche wateren. Zonder succes werd het door twee
330 Oostenrijksche torpedo jagers achtervolgd.

Verspreide berichten.

BERLIJN, 31 Juli. De "Lokal Anzeiger" bericht, dat prins Adalbert van Pruisen verloofd is met prinses Ada van Saksen-Meiningen. Hetzelfde blad bericht, dat de
335 keizerlijke familie hedenavond in het paleis gezamenlijk heeft deelgenomen aan het heilige avondmaal.

Jaurès vermoord.

340 **PARIJS, 31 Juli. Vanavond heeft een individu verscheidene revolvergeschoten gelost op den socialistischen afgevaardigde Jaurès, die voor een koffiehuis zat. Er kogels drongen hem in het hoofd; Jaurès was terstond dood.**

345 PARIJS, 31 Juli. Jaurès dineerde met eenige vrienden in het café Croissant en zat bij het open raam, dat op de straat uitzag. Plotseling werd het gordijn voor dit raam opgelicht, een hand kwam te voorschijn en vóór dat Jaurès een beweging had kunnen maken, kreeg hij twee kogels in het hoofd. Eenige oogenblikken later bezweek hij. De moordenaar, die dadelijk gearresteerd werd, weigerde te zeggen, wie hij was. Hij had twee revolvers hij zich en een kaart, waaruit bleek, dat hij de lessen volgde van de
350 Ecole du Louvre".

355 PARIJS, 31 Juli. De identiteit van den moordenaar van Jaurès is vastgesteld. Hij heet Raoul Villain en is 29 jaar oud. Hij moet de zoon zijn van den griffier van het Tribunal civil te Reims. Hij zou verklaard hebben, dat hij de daad heeft gepleegd omdat Jaurès de wet op den driejarigen dienstplicht heeft bestreden en een vijand was van Frankrijk.

360 PARIJS, 31 Juli. De regeering zal morgen een proclamatie op de muren van Parijs laten aanplakken, waarin afschuw wordt betuigd wegens den aanslag op Jaurès en de bevolking tot absolute kalmte wordt aangemaand.

PARIJS, 31 Juli. De minister van binnenlandsche zaken verliet den ministerraad en begaf zich naar het ministerie om instructies te geven ter voorkoming van betoogingen ten gevolge van den moord op Jaurès.

365 PARIJS, 1 Aug. (part.) Ontzaglijke agitatie veroorzaakte het plotselinge bericht van
den verraderlijken moord op Jaurès op de Parijsche Boulevards. Was reeds de spanning
en zenuwachtigheid door de laatst binnengekomen berichten van de Fransch-Duitsche
370 grenzen voor een Parijsch publiek reeds onbeschrijfelijk, het bericht van den dood
van Jaurès deed de opwindning ten top stijgen. Onmiddellijk was het bericht
doorgedrongen tot den juist vergaderden ministerraad, waarop de minister van
binnenlandsche zaken zich in allerijl met de autoriteiten in verbinding stelde ten
einde maatregelen te treffen tot het handhaven van de rust. Men zegt, dat de
regeering straks een bekendmaking door gansch Parijs zal laten aanplakken, waarin de
bevolking tot zelfbeheersching, rust en kalmte wordt aangemaand terwijl de regeering
375 haar grooten afschuw uitspreekt over den lagen aanslag.
Het blijkt, dat de moordenaar van Jaurès een 30-jarig persoon, Raoul Villain,
geheeten, moet zijn. De man moet de daad hebben gepleegd in een vlaag van geestdrift
voor de verdediging van Frankrijk en afschuw van dien man, die den driejarigen
dienstplicht met zooveel vuur had bestreden, een vlaag, die in het leven schijnt te
380 zijn geroepen door de emoties, welke Parijs meemaakt.

STADSNIEUWS.

De Mobilisatie en de Gemeentebedrijven.

We hebben ons tot de directie van verschillende gemeentebedrijven hier gewend met de
385 vraag in hoeverre de personeelen zullen worden getroffen door den mobilisatie-oproep.
De tramdirectie kon ons geen cijfers mededeelen, verzekerde echter dat maatregelen
getroffen zullen worden opdat de dienst ongestoord kan plaats hebben. Van het
personeel der reiniging, groot ongeveer 750 man, zijn er 30 landweerplichtig. Hoeveel
miliciens er onder zijn, kon de directeur ons nog niet mededeelen; in ieder geval zijn
390 er meer militie- dan landweerplichtigen. In hoeverre er speciale maatregelen ter
aanvulling zullen moeten worden getroffen, is dan ook nog niet te zeggen; Maandag zal
dit blijken. Op het kantoor der gasfabrieken werden vanmiddag al verscheidene
personen gemist, die hun dienstplicht gingen vervullen. De directie had nog niet een
voldoende overzicht van open plaatsen om ons cijfers te kunnen geven. Van het
395 ongeveer 370 man sterke brandweercorps komen er 50 in aanmerking voor mobilisatie.
Stagnatie in den dienst geeft dit niet; slechts zullen de blijvenden eenige vrije
dagen moeten missen, die zij later echter terugkrijgen. De directie der Gemeente-
Electriciteitswerken kon ons geen cijfers geven, deelde echter mee, dat de kleinste
helft van het personeel onder de wapenen komt. Maatregelen zullen worden getroffen,
400 dat de dienst hier niet onder lijdt. Bij de waterleiding is om te beginnen de
onderdirecteur-ingenieur, de heer P. A. M. Hackstroh, die reserve-officier is, des
middags vertrokken om zich naar zijn post te begeven. Zij, die van het
kantoorpersoneel met verlof waren, zijn teruggeroepen; verloven worden voorloopig
niet verstrekt. Speciale maatregelen zijn overigens niet genomen. Omtrent het aantal
405 dienstplichtigen bij dezen tak van dienst kon men ons nog niets mededeelen. De
directie van P. W. had ook nog geen overzicht; voor zoover men gistermiddag wist zou
het nogal meevallen. De directeur, de heer A. W. Bos, zelf is reserve-officier bij de
genie en moet als zoodanig opkomen; hij heeft echter zijn standplaats te Amsterdam en
behoeft zich daardoor niet geheel aan zijn werk te onttrekken. Ook de heer G. C.
410 Beltman, hoofd van de afd. Riolering en Waterverversching, is reserveofficier. Ten
slotte de politie. De hoofdcommissaris, de heer Roest van Limburg, die reserve-majoor
is bij de artillerie te Utrecht, was al lang voor dit mobilisatie-bevel opgeroepen om
van 3-16 Augustus onder de wapenen te komen. Aan dezen oproep en niet ingevolge het
bevel, zal hij in dienst gaan. Wat het corps betreft: de militieplichtigen behoeven
415 niet op te komen zoolang de burgemeester oordeelt ze noodig te hebben. De
landweerplichtigen zijn geheel vrij.

Bankpapier.

Van verschillende zijden wordt ons gevraagd of het niet wenschelijk is, in dezen
420 troebelen tijd bankpapier in te wisselen tegen goud- of zilvergeld. Het antwoord
hierop kan alleen zijn, dat bankpapier in Nederland wettig betaalmiddel is en dus bij
de delging van schulden moet aangenomen worden.

De Post- en Telegraafdienst te Amsterdam.

425 - De directeuren van het Post- en Telegraafkantoor brengen ter algemeene kennis, dat
in verband met noodig gebleken versterking van het personeel aan de hoofdkantoren:
1o. de bijkantoren in de Diamantbeurs en aan de Veemarkt met ingang van 1 Aug.
tijdelijk zullen worden gesloten; 2o. de overige bijkantoren geopend zullen zijn van
9 uur voor- tot 5 uur namiddags, echter niet voor den telegraaf- en telephoondienst.
430

Vierde (laatste) Blad.

De dreigende Europeesche oorlog.

Er wordt nog onderhandeld.

Oostenrijk mobiliseert zijn geheele strijdmacht.

435 De Duitse regeering neemt strenge maatregelen aan al haar grenzen.

De Duitse regeering betoogt dat zij door Rusland tot de mobilisatie gedwongen is.

Wisseling van telegrammen tusschen Keizer en Tsaar.

De rijkskanselier en de Koning van Beieren spreken het volk toe.

440 De Keizer en de Keizerin te Berlijn toegejuicht door een menigte van honderdduizenden.

BUITENLANDSCH NIEUWS.

De dreigende Europeesche Oorlog.

Nog steeds in bange afwachting.

445 Terwijl wij dit schrijven is de teerling nog niet geworpen, nog niet alle hoop op behoud van den wereldvrede vervlogen. Het bericht, dat de onderhandelingen tusschen Weenen en Petersburg hervat zijn en dat eenige opluchting bracht, toen dat over de Russische, de Duitse en de Nederlandsche mobilisatie een vreedzamen uitweg onmogelijk deden schijnen, is nog niet gevolgd door een dat de onderhandelingen weer
450 afgebroken zijn, en zoolang er nog gepraat wordt tusschen de staatslieden en staatshoofden is het woord ook nog niet aan den oorlogs-god.

Maar niemand verheelt zich dat het bijna een wonder zou zijn, indien de ramp afgewend bleef. Rusland mobiliseert zijn gansche strijdmacht, de Donaumonarchie doet hetzelfde en al wordt in Berlijnsche berichten het woord mobilisatie vermeden, het schijnt toch
455 wel dat ook het Duitse leger op voet van oorlog wordt gebracht. België mobiliseert, Nederland mobiliseert, een Engelsche vloot is gezien bij de Belgische kust en volgens sommige berichten in den omtrek van Vlissingen en alleen over Frankrijk is nog niets definitiefs bekend, al neemt ook dit land zijn maatregelen.

Zoo is Europa werkelijk het groote gewapende kamp geworden waarvoor zoo dikwijls
460 reeds is gevreesd, en een vonkje zal maar noodig zijn, of de kanonnen zullen spreken. Of eigenlijk, het vonkje is niet eens noodig: wanneer er nog eenige dagen voorbijgaan zonder dat verbetering intreedt, schijnt de ramp, de groote Europeesche oorlog, onvermijdelijk.

465 **De onderhandelingen.**

Op het oogenblik waarop wij schrijven worden de onderhandelingen tusschen Weenen en Petersburg naar het schijnt nog voortgezet, en men moet ook aannemen dat Duitschland nog in contact is met de verschillende hoofdsteden. Over de stappen der Duitse regeering, te Petersburg gedaan, verneemt de *Temps* van gisteravond het volgende: De
470 eerste stap dien graaf Pourtalès, de Duitse gezant, bij de regeering te Petersburg deed, wekte daar groote verbazing, omdat Duitschland enkele dagen tevoren nog had gezegd, dat indien Rusland niet mobiliseerde aan de Duitse grenzen, maar alleen aan de Oostenrijksche, Duitschland niet zou mobiliseeren. Sasonof weigerde daarom en motiveerde zijn weigering meteen verwijzing naar die Duitse mededeeling. Toen kwam
475 de tweede boodschap van graaf Pourtalès. Hij vroeg of de verklaring dat Oostenrijk-Hongarije niet uit was op gebiedsuitbreiding voor Rusland voldoende zou zijn om zijn mobilisatie te staken. Sasonof antwoordde dat dit niet voldoende zou zijn, omdat Rusland niet alleen geen vermindering van Servisch gebied kon gedoogen, maar ook geen Oostenrijksch protectoraat over Servië. Toen vroeg de Duitse gezant, welke
480 voorwaarden Rusland dan te stellen had, maar hierop antwoordde Sasonof, dat die vraag niet in Petersburg maar in Weenen gesteld moest worden, want Rusland had eerst gemobiliseerd, toen Oostenrijk-Hongarije was overgegaan tot vijandige daden jegens Servië en mobilisatie zijnerzijds.

Naar aanleiding van dit gesprek zou toen de Duitse regeering zich in contact
485 gesteld hebben met de Oostenrijksche, na echter uitdrukkelijk jegens de Russische regeering te kennen gegeven te hebben, dat het geen pressie op zijn bondgenoot wilde uitoefenen. Zou de hervatting der Oostenrijksch-Russische onderhandelingen die gisteren in Londen en ten onzent de hoop deden herleven, nadat da verklaring van dreigend krijgsgevaar in Duitschland alle hoop vernietigd had, het gevolg geweest
490 zijn van deze stappen van Duitschland in Weenen en Petersburg?

De Petersburgsche *Temps*-correspondent meldt ook, dat Rusland wel in verzet komt tegen de aanranding van Servië's soevereiniteit, maar dat het wel bereid is te onderhandelen over een middel om Oostenrijk-Hongarije van Servië de voldoening te verschaffen waarop het recht heeft.

495 Er wordt tevens medegedeeld, dat Duitschland dergelijke stappen als in Petersburg ook in Parijs en Londen heeft gedaan, maar vermoedelijk is dat reeds eenige dagen geleden

geschied en van veel meer belang zou het zijn te weten, of Duitschland ook thans
weer, b.v. gisteravond, nadat het bericht gekregen had van de Russische algemeene
mobilisatie en zichzelf gereed ging maken tot den oorlog, zulke stappen gedaan heeft.
500 Dit schijnt wel het geval te zijn, maar wij weten thans nog niet in welken vorm dat
is geschied en indien het werkelijk gebeurd is in den vorm van een soort ultimatum –
gelijk sommige bladen berichten te verstaan geven – dan zal het zekerlijk eer
ongunstig dan gunstig zijn.
Wat de *Temps* uit Petersburg verneemt over de onderhandelingen, komt min of meer
505 overeen met wat dr. Dillon uit Weenen seint. Men kent dien dr. Dillon uit den Balkan-
oorlog en de Albaneesche crisis, men kent ook... zijn fantasie en beoordeele zijn
berichten dus ietwat twijfelmoedig. Dillon seint dan eveneens, dat de monarchie
aangeboden heeft, te verklaren dat zij geen gebiedsuitbreiding ten koste van Servië
510 verlangt, maar daarmee was Rusland niet voldaan, want het wilde medezeggenschap
hebben in hetgeen met Servië geschieden zou na den oorlog tegen de Donau-monarchie,
omdat Rusland geen verplettering of moreele onderwerping van Servië dulden kan.
Edoch, hiermee kon Oostenrijk zich weer niet vereenigen: het beschouwt Servië als een
onafhankelijken oorlogvoerenden staat en als het den oorlog verliest zal het Servië
515 vergaan als anderen overwonnenen; alleen wil de monarchie zich verbinden het niet
kleiner te maken. Daarmee waren de onderhandelingen op een dood punt gekomen.
Is dit alles waar, dan lijkt de toestand veel op een 'impasse' en men heeft het
gevoel dat er een wonder zal moeten gebeuren om den fatalen afloop van de crisis af
te wenden. Men zie overigens de uitvoerige Deutsche telegrammen over de
520 onderhandelingen, die tusschen Keizer en Tsaar gevoerd zijn.

Frankrijk en Duitschland.

Hoe geducht de spanning tusschen Frankrijk en Duitschland reeds geworden is sinds
Duitschland zich gereed maakt tot den oorlog, blijkt uit de telegrammen over de
maatregelen aan de Fransch-Duitsche grens. Overigens zijn al die feiten die gemeld
525 worden niet ernstiger dan wat de Duitsche regeering aan de Belgische en onze grens
doet, waar immers ook alle verbindingen zijn afgebroken, terwijl er eveneens beslag
gelegd wordt op auto's en trams. Zoo schijnen nu eenmaal de Duitsche manieren te zijn
als de staat van oorlog is afgekondigd.
Nog iets meer dan Reuter verneemt, zegt de *Temps* te weten over de maatregelen, welke
530 Duitschland sedert 25 Juli aan de Fransche grens genomen heeft. Reeds vandaag voor
een week, toen het ultimatum aan Servië nog niet afgeloopen was, heeft Duitschland
zijn garnizoenen aan de grens versterkt; den dag daarop kregen de spoorwegdirecties
bevel om hun materiaal beschikbaar te houden; Maandag werden de dekkingstroepen op
hun posten geplaatst en begon de voorziening van levensmiddelen; en de drie
535 daaropvolgende dagen werden de reservisten uit het rijk land opgeroepen en de
dekkingstroepen aan de grens op oorlogssterkte gebracht. Daartegenover hebben de
Fransche grenstroepen zich met opzet achteraf gehouden en zijn ze eerst gisteren naar
voren gerukt.
De *Temps* wil met dit alles zeggen, dat Duitschland sinds een week al weet – of wil –
540 dat de oorlog uitbreken zal, 't geen natuurlijk geen logische conclusie is, want het
kan toch zijn, dat Duitschland, het gevaar ziende aankomen, zijn maatregelen
voorbereidde. De *Temps* gaat echter in zijn hoofdartikel voort met Duitschland te
verwijten, dat het dubbel spel gespeeld heeft door te zeggen, dat het wilde
bemiddelen en intusschen niets te doen om de Donau-monarchie tot matiging te nopen.
545 Is Duitschland nog thans van plan dat te doen? Alleen dan zon de oorlog nog vermeden
kannen worden, meent de *Temps*.
Intusschen is er nog niets definitiefs bekend omtrent Fransche maatregelen van
verweer.

De stemming in Engeland.

Ook te Londen hebben hoop en vrees elkaar afgewisseld gisteren. Asquith's
verklaringen in het lagerhuis over de betrekkingen tusschen Duitschland en Rusland
wekten pessimisme en het bericht der vernieling van een spoorbrug aan de
Oostenrijksche grens kon dit nog slechts verergeren; daarentegen werd een merkbare
555 ontspanning, evenals op het vasteland, teweeggebracht door het bericht, dat
besprekingen tusschen Weenen en Petersburg hervat waren.
Van eenige geestdrift voor den oorlog, zooals die uit andere hoofdsteden gemeld
wordt, viel te Londen niet te bespeuren. Men vindt dat de zaak Engeland te weinig
aangaat en dat zoowel in financieel als in economisch opzicht daar te lande geen
560 vrees bestaat voor een crisis.
De *Westminster Gazelle*, die relatiën heeft met het ministerie van Buitenlandsche
zaken, schrijft in een artikel (dat echter vóór de gistermiddag ontvangen berichten

geschreven moet zijn): 'De toestand in Europa vertoont weinig lichtzijden, maar er is toch een zweem van hoop in de heden ontvangen telegrammen. Het is al iets, dat, na drie dagen, van uiterste spanning, de groote mogendheden nog niets onherroepelijks hebben gedaan. In geheel Europa is een stille worsteling aan den gang, niet alleen tusschen mogendheid en mogendheid, maar ook tusschen de ministers, die de zaak op het terrein der diplomatie: willen houden, en de generale staven die het gevechtsterrein voorbereiden...'

De vijandelijkheden tusschen Oostenrijk en Servië.

De berichten over den oorlog blijven vaag. Het is nog altijd niet geheel zeker of Belgrado wel of niet gevallen is. Uit Milaan komt een bericht, dat er een veldslag aan den gang is tusschen Serviërs en Oostenrijkers ten zuiden van Belgrado. Een heelen dag en nacht zou er gevochten zijn en er waren zware verliezen geleden, maar eenig voordeel was door geen der partijen behaald. Over Athene komt een bericht uit Nisj waaruit men kan afleiden dat Belgrado nog niet genomen is: het bombardement is weer begonnen en de projectielen vallen vlak voor het koninklijk paleis. De Serviërs antwoordden niet. Uit Weenen wordt evenwel bericht, dat er wel werd teruggevuurd uit Belgrado, en over een gevecht om de brug over de Save wordt uit Semlin geseind: de Servische pogingen om de brug over de Save in de lucht te laten vliegen mislukten totaal.

Het Duitsche leger.

Wij ontleenen de volgende bijzonderheden over het Duitsche leger aan de *Frankfurter Zeitung*:

Chef van het leger is de Keizer, voordragende adjudant-generaal von Lyncker, dienstdoende generaal-adjudant generaal von Plessen. Chef van den staf is generaal von Moltke en de acht leger-inspecteurs zijn: de generaals von Prittwitz, von Heeringen, von Bülow, Prins Ruprecht van Beieren, Groothertog Frederik II van Baden, Hertog Albrecht van Wurtemberg, von Eichhorn en von Kluck.

Het leger is ingedeeld in 25 legerkorpsen, omvattende 50 divisies infanterie en de gardecavalerie-divisie, en deze divisies bestaan uit 106 infanterie-, 55 cavalerie- en 50 veldartillerie-brigades, waarbij nog acht voetartillerie en twee spoorweg-brigades komen. Er zijn 207 infanterie-regimenten, 18 bataljons jagers, 27 machinegeweer-afdeelingen, 110 regimenten cavalerie, 100 regimenten veldartillerie met 3732 stukken, 497 munitiewagens en 844 inspectiewagens.

De geheele vredessterkte van het Duitsche leger bedraagt volgens de laatste begroting 663,300 soldaten, 29,000 officieren, 107,000 onder-officieren, zoodat, de eenjarige vrijwilligers meegerekend, de geheele sterkte komt op 819,000 man.

Over het leger op oorlogssterkte zijn geen officieele gegevens verstrekt, maar men mag aannemen, dat alleen reeds het staande leger, reserve en landweer samen meer dan vijf millioen opleveren. En deze troepenmacht bestaat uitsluitend uit volkomen krachtige manschappen, die tegen de militaire vermoeienissen opgewassen zijn.

Het Fransche en het Russische leger.

Men vergelijkte hiermee enkele gegevens over het Fransche leger, ontleend aan de *Almanach de Gotha*. De infanterie op vredessterkte telt 13,113 officieren en 343,704 manschappen, de cavalerie 3873 officieren en 69,930 mannen, de artillerie 3560 officieren en 91,280 mannen en de genie 412 officieren en 17,670 manschappen. Alles en alles is het theoretische vredes-effectief van het Fransche leger 31,611 officieren en 613,716 manschappen, de koloniale troepen inbegrepen. Hoe groot het leger in oorlogssterkte worden kan, vinden wij niet vermeld.

Cijfers over het Russische leger beteekenen niet veel, omdat men niet zeggen kan, welke troepenmacht er noodig blijft voor de bescherming van de andere grenzen des rijks en voor de bewaring der rust in het binnenland. De militaire medewerker van de *Times* berekent echter, dat Rusland een leger van tusschen de 600,000 en 700,000 man slagvaardig heeft.

In België.

Heel België verkeert in een staat van geweldige opwindung. De mobilisatiemaatregelen worden met grooten ijver voortgezet. Onder de lichten, die reeds onder de wapenen zijn gekomen, heerscht groote opgewektheid. Er melden zich veel vrijwilligers aan, die in geval van geheele mobilisatie voor een jaar worden aangenomen. Op het ministerie van oorlog zijn tal van brieven ontvangen van deserteurs, die onder betuiging van spijt dat zij de gelederen hebben verlaten, thans verzoeken weder te mogen dienen. Waarschijnlijk zal hun amnestie worden verleend, gelijk ook in 1870 is geschied. Men weet nog te herinneren dat juist dergelijke begenadigde deserteurs zich

door grooten ijver hebben onderscheiden.

630 De regeering heeft talrijke aanbiedingen gekregen van particulieren, die bereid zijn auto's te leenen en de tramwegmaatschappij te Brussel heeft vele paarden ter beschikking gesteld. Een aannemer te Blankenberghe moet de regeering een half miljoen francs hebben aangeboden. Voor den ambulancedienst melden zich velen aan. De spionnen vrees doet zich gelden. In de buurt van Brussel werd op een villa een vreemdeling ontdekt, die iederen nacht 'draadloos' zit te seinen. Natuurlijk werd hij aangezien voor een gevaarlijk spion.

635 Op het Noorderstation te Brussel werd Vrijdagmorgen groote beroering gewekt. De commissaris van politie in dezelfde wijk was in den nacht telefonisch opgeroepen door den stationschef, met de mededeeling dat hij een telegram had gekregen, meldende, dat er in den eerstvolgenden trein uit Keulen Duitsche spionnen zaten. Toen nu in den vroegen morgen die trein binnenkwam werd een onderzoek ingesteld, zonder enig resultaat. Het bleek toen eerst, dat er een zoogenaamde grap was uitgehaald. De stationschef had in het geheel niet getelefoneerd.

640 Onder de burgerij is een ware paniek uitgebroken door de vrees voor financieele verliezen. Bankbiljetten werden nergens meer aangenomen. Zelfs op de post wilde men geen bankpapier meer wisselen en aan de loketten van de stations wordt gepast geld geëischt en alleen klinkende munt. De winkeliers te Brussel weigerden iets te verkoopen wanneer de klanten met papieren geld wilden betalen. In hun angst hebben 645 hebben minstens 10,000 menschen den heelen dag queue gemaakt voor de Bank om papier tegen goud en zilver in te wisselen. In die menigte waren menschen uit alle klassen der burgerij, vooral veel vrouwen die krampachtig portefeuilles en taschjes vast hielden, met angst op het gelaat. De beambten van de Bank deden niets dan wisselen en in den middag waren zij doodmoe. Er moet reeds – zegt men – voor millioenen zijn 650 ingewisseld, wat tegelijk reeds bewijst, dat er geen vrees voor verlies behoefde te bestaan.

Eenige handelaars hadden reeds getracht van het geval te profiteeren door bankbiljetten van 20 francs te wisselen tegen 15 francs in geld. Zoodra dit bekend 655 werd, heeft de politie er een eind aan gemaakt en zelfs een paar dezer slimme speculanten ingerekend. In het algemeen is de mobilisatie in België populair, maar in de Borinage en de andere mijndistricten heerscht groote ontsteltenis en een werkelijke vrees voor den oorlog, omdat de geheele mijnindustrie met stilstand wordt bedreigd en alle verdiensten ineens ophouden.

665 **Oud-Kroonprins George?**

In Londen vertelt men dat de Servische majoor Wojatankotits, die medeplichtig geweest zou zijn aan den moord op aartshertog Frans Ferdinand, maar die uit Servië is 660 gevlucht, eigenlijk de gewezen Servische kroonprins George zou zijn, dezelfde, die zoo gevaarlijk is geweest tijdens de crisis van 1909, maar die daarna afstand deed en verdween. Het is inderdaad wel merkwaardig, dat men in deze tijden over prins George niets meer vernomen heeft.

Jean Jaurès.

Het is waarschijnlijk dat de jongeman, die gisteravond Jean Jaurès in een Parijsch 675 koffiehuis heeft doodgeschoten, niet den leider der Fransche socialisten heeft willen treffen, maar den man, die misschien meer dan eenig ander Franschman de toenadering tot Duitschland en daarmee afwending van het voortdurend dreigende oorlogsgevaar heeft gepredikt. En dat maakt, in deze dagen, die misdaad des te ernstiger en afschuwelijker.

680 Jaurès is nog geen 55 jaar oud geworden, hij was een echte zoon van "le Midi" in het uiterste zuiden van de republiek, te Castres in Tam geboren, op 3 September 1859; in zijn persoon en zijn optreden was hij ook een type van den Zuid-Franschman. De meesten zullen niet weten dat deze rumoerige politicus van huis uit een geleerde was, nog wel een filosoof. Zijn eerst, werk, in 't latijn geschreven, behandelde de 685 opkomst van het socialisme in Duitschland: bij Luther, Kant, Fichte en Hegel. Deze zijde van zijn aanleg is Jaurès trouwens nooit ontrouw geworden: hij bleef 's werelds loop en de ontwikkeling der practische dingen van bovenaf beschouwen, uit een ruim gezichtspunt.

690 Zijn loopbaan begon hij als leeraar aan het gymnasium te Albi. Maar reeds op zijn 26e jaar werd hij gekozen tot kamerlid, en van 1885 tot heden toe, met korte onderbrekingen, heeft hij er het socialisme vertegenwoordigd. Daarbij behoorde hij tot de meer gematigden, hij liet zich nooit tot onzinnige uitersten verleiden, maar bepaalde zich tot hetgeen praktisch bruikbaar en redelijkerwijze te eischen was. Zijn werkkraft was buitengewoon en zijn welsprekendheid geweldig en meeslepend. Toch is

Naspeuringen van Paul Theelen: 1 augustus 1914

695 het hem niet gelukt de eendracht tusschen de schakeeringen van het Fransche
socialisme tot stand te brengen; een der redenen daarvan was zijn weigering om steun
te verleenen aan de anti-militaristische propaganda van Hervé en anderen.
Dit sloot natuurlijk niet uit, dat hij krachtig ijverde voor een betere
700 verstandhouding met het buitenland, in 't bijzonder met Duitschland, en voor het
behoud van den wereldvrede. Nog slechts eenige dagen geleden, te Brussel, heeft zijn
welsprekend woord voor dat ideaal weerklonken. De revanche-schreeuwers in Frankrijk
hadden in Jaurès hun ergsten vijand, en vermoedelijk is hij als martelaar voor
rationeële en menschlievende denkbeelden gevallen. Wat den oorlog betreft, zijn
705 vaderlandsliefde ging saam met ernstige bevordering van het pacifisme. Van hem is,
meenen wij, het beeld afkomstig van de twee spoortreinen, tegen elkaar in losgelaten
in razende vaart: daarbij vergeleek hij, toen er eens ernstig oorlogsgevaar dreigde,
den misdadigen toeleg van zekere politici. Tusschen zijn parlementairen en
propageerenden arbeid door schreef hij nog veel, o.a.: 'Le socialisme et
710 l'enseignement', 'Etudes socialistes', en sedert 1901, in samenwerking met anderen,
een groote geschiedenis van het socialisme. In het Nederlandsch vertaald (door den
heer v. Ravestein, van de S. D. P.) is zijn "geschiedenis der Fransche revolutie."
Meer dan door iets anders misschien is Jaurès in ons land bekend geworden als een der
weinige aanzienlijke mannen in Frankrijk, die den moed hadden, zich reeds spoedig
715 openlijk te verklaren vóór een herziening van het Dreyfus-proces. In zijn blad
l'Humanité is hij, ook nadat die herziening verkregen was, met grooten ijver en
talent zijn economische en politieke denkbeelden blijven bepleiten.

TELEGRAMMEN.

De dreigende oorlog.

720 De algemeene toestand.

MÜNCHEN, 31 Juli. Hedenavond tegen elf uur trok een uit vele duizenden bestaande
menigte naar het Wittelsbacher paleis om den koning een ovatie te brengen.
Volksliederen werden gezongen en toen de stormachtige toejuichingen bedaad waren, na
725 het verschijnen van den koning op het balkon, sprak de koning eenige woorden tot het
volk. Hij dankte voor de hulde en het bewijs van trouw. Wij maken, zeide de koning,
moeilijke tijden door, maar ook ditmaal zal het volk zich trouw om zijn vorst
scharen. Wordt liet werkelijk ernst, dan moge de hemel onze wapens zegenen. De
menigte brak na 's konings woorden opnieuw in toejuichingen uit en ging toen rustig
730 uiteen.

LONDEN, 1 Aug. (part). In het door Duitschland aan Rusland geruchte ultimatum (?)
wordt slechts verklaard, dal Duitschland moet mobiliseeren, indien Rusland niet de
mobilisatie aflast. De tot Frankrijk gerichte nota is geen ultimatum, doch een
navraag omtrent de houding van Frankrijk, ingeval een Russisch-Duitsche oorlog
735 uitbreekt. De "Times" geeft in een speciale editie gunstiger bericht en zegt, dat
Koning George en Keizer Wilhelm beide vredelievende telegrammen met den Tsaar
wisselden; de "Times" gelooft, dat er eenige hoop is, dat Duitschland verzoenenden
invloed oefent.

740 BERLIJN, 1 Aug. De "Nord-Allg. Ztg." geeft in een afzonderlijke editie een artikel
onder het opschrift: "De voorgeschiedenis", waarin de ontwikkeling van hel
Oostenrijksch-Servische conflict wordt uiteengezet. Het blad legt er nadruk op, dat
ingeval Rusland de rol op zich naw van beschermer der zuidelijke Slaven bij hunne
745 pogingen om de Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie te vernietigen, een levensquaestie
voor Duitschland aan de orde moest komen, te weten het onverzwakt voortbestaan van de
met ons verbonden monarchie, welke wij voor onze positie als groote mogendheid,
noodig hebben, tusschen onze tegenstanders in het Oosten en het Westen.
Daarna wordt herinnerd, hoe Duitschland met grooten ernst heeft deelgenomen aan de
750 pogingen en de bemoeiingen om den vrede in Europa te bewaren en inzonderheid steun
heeft verleend bij de stappen van Engeland ter bemiddeling tusschen Weenen en St.-
Petersburg. Voorts hoe reeds op 27 Juli de berichten over Russische wapenrustingen de
Duitsche regeering aanleiding gaven tot de verklaring, dat die militaire maatregelen
van Rusland ons zouden dwingen tot tegenmaatregelen, bestaande in de mobilisatie van
755 het leger. De Russische minister van oorlog heeft toen aan den Duitschen militairen
attaché verzekerd, dat er nog geen bevel tot mobilisatie was gegeven, geen paard
gerequireerd en geen reservist opgeroepen. Deze verklaring werd nog op den 29en door
den chef van den Russischen generalen staf bevestigd als nog geheel van kracht,
hoewel vertrouwbare berichten geen twijfel meer lieten, dat ook aan de Duitsche
760 grenzen de oorlogstoerusting van Rusland in vollen gang waren.

Duitschland en Rusland.

765 BERLIJN, 1 Aug. De "Lokal Anzeiger" schrijft bij het vooruitzicht van den dreigenden oorlog, dat het in waarheid vredelievende Duitsche volk tot den oorlog is bereid, niet uit lichtvaardigheid maar in het besef dat het moet gebeuren en dat men het offer dus gewillig zal brengen. Gelijk wij het vorige jaar zonder morren besloten tot een geweldige legeruitbreiding, zoo zenden wij nu onbevreesd dat groote leger tegen den vijand in het veld. Het leger zal de verwachting van het volk en den Keizer niet beschamen. Het zal het zwaard zóó voeren, dat het met eere weer in de schede kan gaan. Het "Berliner Tageblatt" schrijft: Uit de officieele mededeelingen blijkt 770 duidelijk, dat de Russische regeering met den Duitschen Keizer en de regeering een dubbel spel heeft gedreven. Duidelijk, dat Sasonof alles opzettelijk doorzette, terwijl hij met eenige grootvorsten en andere anti-Duitsche elementen, elke overeenstemming wilde verijdelen. Hij heeft een verantwoordelijkheid op zich geladen, die zelfs voor grooteren te zwaar zou zijn. De "Vossische Zeitung" schrijft: De 775 vijand van Duitschland ziet een volk tegenover zich, dat volmaakt eensgezind is, in waarheid een volk van broeders. Door bloed en ijzer werd onze eenheid verworven. Bloedig en van ijzer zullen onze legers het eensgezinde, groote Duitsche rijk verdedigen.

780 BERLIJN, 1 Aug. Ziehier een en ander uit de Berlijnsche ochtendbladen: "Ernstig en vol vertrouwen", ziedaar, volgens het "Berliner Tageblatt" het parool, waaronder gisteren honderdduizenden hun haardsteden verlieten om Unter den Linden, in het hart van Berlijn een plechtig oogenblik te doorleven. De Kezeir was juist op het meest bewogen tijdstip, naar de trouwplechtigheid van zijn zoon vertrokken in het slot 785 Bellevue. Toen hij terugkeerde van de ernstige plechtigheid, brak het gevoel van het vertrouwen op kracht en van blijde en sidderende opwinding door, en het gejuich van de menigte wilde geen einde nemen. Steeds sterker zwol de massa aan en vaderlandslievende liederen werden aangeheven. Tegen middernacht scheen de menigte nog geenszins uiteen te gaan. Zoowat kwart over elf steeg een heer op het hek van het 790 paleis en deelde – gelijk de "Vossische Zeitung" meldt – mee, dat de Keizer ter ruste wilde gaan en gaarne wilde slapen. Aan den achterkant van het paleis verscheen de Keizerin gedurende eenige minuten pan het venster, haar rechterarm om prins Adalbert's hals gelegd. Het gejuich dat uitbrak wilde geen einde nemen en de Keizerin dankte met haar zakdoek wuivend.

795 BERLIJN, 1 Aug. Officieel wordt medegedeeld, dat de termijn voor de beantwoording van het aan Rusland gestelde ultimatum Zaterdagmiddag om twaalf uur afloopt.

Oostenrijk en Rusland.

800 WEENEN, 1 Aug. De officieele bladen van Weenen en Boedapest bevatten heden het volgende: Volgens een officieele mededeeling van 31 Juli heeft de Keizer de algemeene mobilisatie van het leger, de oorlogsmarine, de beide landweren en den landstorm bevolen. Deze mobilisatie is noodig geworden door het bevel tot algemeene mobilisatie 805 in Rusland. Ze heeft geen agressief karakter, maar is een volstrekt noodzakelijke maatregel tot bescherming der monarchie.